

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Актуальні проблеми  
вітчизняної та всесвітньої  
історії**

Наукові записки  
Рівненського державного гуманітарного університету

**Випуск 24**

Рівне – 2013

## **Збірник наукових праць**

### **«Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії»**

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 24. – Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2013. – 326 с.

#### **РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ**

##### ***Головний редактор:***

**Постоловський Руслан Михайлович**, к.і.н., професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

##### ***Заступник головного редактора:***

**Шелюк Людмила Олександрівна**, к.і.н., професор (м. Рівне).

##### ***Науковий редактор:***

**Троян Сергій Станіславович**, д.і.н., професор (м. Рівне).

##### ***Відповідальний редактор:***

**Шеретюк Валерій Миколайович**, к.і.н., доцент (м. Рівне).

##### ***Члени редколегії:***

**Жилюк Сергій Іванович**, д.і.н., професор (м. Острог); **Киридон Алла Миколаївна**, д.і.н., професор (м. Київ); **Степанков Валерій Степанович**, д.і.н., професор (м. Кам'янець-Подільський); **Стоколос Надія Георгіївна**, д.і.н., професор (м. Рівне); **Фісанов Володимир Петрович**, д.і.н., професор (м. Чернівці); **Чухліб Тарас Васильович**, д.і.н. (м. Київ); **Швецова-Водка Галина Миколаївна**, д.і.н., професор (м. Рівне); **Шугаєва Людмила Михайлівна**, д.ф.н., професор (м. Рівне).

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук (постанова від 17 квітня 2010 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію:  
серія КВ № 15857-4329Р від 12 жовтня 2009 р.

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 5 від 27 грудня 2013 р.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не співпадати з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12, РДГУ

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2013

## ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА ЛЕГЕНДИ ЧЕСЬКОГО АНДЕГРАУНДУ\* ІВАНА МАРТИНА ЇРОУСА

*У статті аналізується життєвий та творчий шлях легенди чеського андеграунду Івана Мартіна Їроуса.*

**Ключові слова:** андеграунд, дисидент, Чехія, Іван Мартін Їроус.

*В статье анализируется жизненный и творческий путь легенды чешского андеграунда Ивана Мартина Йироуса.*

**Ключевые слова:** андеграунд, дисидент, Чехия, Иван Мартин Йироус.

*The article analyzes the life and profession career of a legend of the Czech underground movement Ivan Martin Jirous.*

**Key words:** underground, dissent, Czech, Ivan Martin Jirous.

До когорти знакових постатей чеської культури другої половини ХХ- початку ХХІ ст. належить Іван Мартін Їроус (чеською – Ivan Martin Jirous, 23 вересня 1944 р., Гумполець, Край Височина – 10 листопада 2011 р., Прага) – поет і публіцист, дисидент, відомий під псевдонімом Магор (похідне від фантазмагорія). З його ім'ям пов'язані виникнення та розвиток чеського культурного андеграунду.

Життєвий та творчий шлях І.М.Їроуса є предметом дослідження насамперед сучасних чеських істориків, літераторів та мистецтвознавців (З.Еліас, М.Водражка, П.Фіделіус, М.Піларж, Л.Весели, П.Косатік та ін.) [3;16;7;12;15;11]. Серед західних дослідників його творчості відзначимо М.Кілбурна [2]. Метою публікації є ознайомлення з основними віхами діяльності І.М.Їроуса, маловідомої у вітчизняній славистиці постаті. При підготовці статті використано праці І.М.Їроуса, публікації про нього та інтернет-матеріали.

Їроус народився в сім'ї офіцера і вчительки в Гумпольці – маленькому містечку на південний схід від Праги. Слово «Humpolák» ( народжений в Гумпольці) означає у чеській мові «селюк», «житель глухого закутка, глушини» – аналогічно «мешканець Крижополя» в Україні чи «мешканець Урюпинська» в Росії. Як полюбляв дошкульно відзначати Їроус, «я – із Гумпольця, тому я впізнаю лайно з першого погляду».

Навчався Їроус у середній загальноосвітній школі та гімназії А.Хрдліка в Гумпольці. Спочатку він хотів вчитися на Кінематографічному та телевізійному факультеті Академії музичних мистецтв (FAMU), але його двоюрідний брат і редактор журналу «Вітварна праце» («Výtvarna práce») («Художня творчість») Джордж Падрта скерував його на історію мистецтва. У 1962 р. Їроус склав іспити для вступу і вивчення історії мистецтва на філософському факультеті празького Карлового університету. Навчання в університеті довелося поєднувати з фізичною працею – був будівельником, різноробочим, кочегаром. Навчався по спеціальності з перервами в період між 1963 і 1968 рр. Темою його дипломної роботи стала візуальна поезія у творчості чеського та бельгійсько-французького поетів Їржі Коларжа (1914-2002) та Анрі Мішо (1899-1984) [1].

Як поет-початківець, Їроус у 1960-х роках вважався також одним з найвпливовіших мистецтвознавців свого покоління. Неабияку роль він відіграв у становленні чеського андеграунду. Як мистецтвознавець, він своїми статтями «Нерівноправний шлюб чи заручини біт-музики та образотворчого мистецтва» (1968 р.) і «Сьоме покоління романтиків» (1969 р.), присвячених творчості попередниці «The Plastic People of the Universe» «The Primitives Group» та опублікованих у журналі «Вітварна праце а дівadlo» («Výtvarna práce a divadlo») («Художня творчість та театр»), сприяв налагодженню контактів теоретиків-мистецтвознавців, художників і літераторів з так званої «Кржіжовницької школи» (до її складу, крім І.М.Їроуса, входили К. Непраш, Я. Стеклік, О. Славік, З. Сіон, Р. Немец, О.Ганел, Н. Плішкова) з рок-музикантами. Встановлені зв'язки започаткували формування андеграундної співдружності. Відзначимо також, що Їроус був другом поета і філософа Егона Бонди ( 1930-2007 ), шанованого нонконформістськими культурними колами.

Чеський андеграунд інтегрував найрізноманітніші культурно-мистецькі прояви: від рок-музики, літератури, образотворчого мистецтва до гуманітарних наук і філософської рефлексії. Крім рок-музикантів (групи «The Plastic People of the Universe», «DG - 307»), які були засновниками андеграундного братства, до його складу входили співаки-фольклористи (К. Соукуп (псевдонім «Чарлі»), С. Карасек, П. Клузак, Ф. Горачек (псевдонім «Черт»), М. Скаліцкі), художники (П. Заїчек, Я. Шафранек, З. Бенішек, І. Водражкова, В. Карлік), фотографи (Я. Сагл, П. Прокеш, Я. Кукал, Г. Вілсонова), кінематографісти (Я. Сагл, М. Вранек, Л. Дрозд (псевдонім «Чародей»), релігійні проповідники (С. Карасек, А. Бржезіна, Я. Козлік), філософи (Е. Бонди, І. Немец), літературні критики (Я. Лопатка, А. Станковіч), публіцисти, журналісти (Ф. Старек, Я. Топол, І. Лампер, М. Водражка).

Події 1968 р. різко змінили професійний шлях Їроуса. Ще в 1968-1971 рр. він працював редактором журналу «Вітварна праце а дівадло» («Výtvarna práce a divadlo»), був членом офіційного Союзу художників ЧССР, після чого впродовж тривалого часу поєднував заняття фізичною працею з тюремним ув'язненням.

Згодом Їроус став художнім керівником знаменитої психоделічної рок-групи «The Plastic People of the Universe», що існувала з 1968 по 1989 рік і мала вирішальний вплив не лише на розвиток чеської підпільної культури, а й на політичне життя країни. Саме арешт та судовий процес офіційної влади над учасниками «The Plastic People of the Universe» став поштовхом до створення правозахисного об'єднання чеських дисидентів – Хартії-77. За визначенням відомого музичного критика, радіоведучого російської служби «Бі-бі-сі» Севи Новгородцева, «у музиці «The Plastic People of the Universe» у найдивовижніший спосіб поєднувалися мистецтво агітпропу, балаканина Біфхарта (Капітана Біфхарта – А.С.), вогні оксамитового підпілля, вільний джаз, створюючи вишукано неотесаний звук» [13].

Їроус став головним організатором чеської неофіційної культури, що призвело до заборони на публікацію його текстів та до його першого ув'язнення у 1973-1974 рр. Ставлення Їроуса до комуністичного режиму «нормалізації» було очевидним: його «Повідомлення про третє чеське музичне відродження» («Zpráva o třetím českém hudebním obrození»), написане у 1975 р., можна вважати програмним документом чеського андеграунду. Він був оприлюднений у вигнанні як аполітична вільна програмна заява чеської нонконформістської культури. Основні ідеї документа можна резюмувати так:

- радикальна відмова від будь-якого примусу;
- відмова від обов'язкової мистецької програми;
- підкреслення автентичності у житті та художній творчості;
- визначеність проти тоталітарних структур [10].

Головною метою андеграунду в ЧССР проголошувалося створення «другої культури» (druhá kultura), культури, незалежної від офіційних комунікативних каналів. Створена Їроусом теорія «другої культури», що сформулировала теоретичні передумови андеграунду, стала зовнішнім підтвердженням позитивного «перевороту» вироджених моральних цінностей, позитивного «перезавантаження» соціальних структур та ідеологічних вимог. Подібні концепції підтримували діячі альтернативної культури в іронічному сприйнятті своєї лімінованості. Це була відчайдушна й радикальна спроба жити достойно за умов суспільного устрою, що ґрунтувався на приниженнях та вимушеному компромісі.

Стратегія андеграунду полягала в тому, щоб відкидати офіційну культуру режиму «нормалізації», створюючи їй позитивну альтернативу. Андеграунд також відмовився від морального компромісу угодовства і не намагався «жити по правді», його діячі стихійно придумали третій шлях – не цинічний, як в оточуючому суспільстві, та не ідеалістичний, як у діяльності дисидентів. Цей шлях використовував радше іманентну, ніж трансцендентну, критику. Творчість «The Plastic People of the Universe» та інших представників андеграунду «їроусівського» напряду була кінчною критикою на адресу не тільки гусаківських властей, але і в загалом логоцентричної сучасності.

Більшість представників андеграунду підписали установчий документ Хартії-77 – фактично погодившись із раніше поставленими підписами екс-членів істеблішменту, – хоча часто цей вчинок здійснювався радше не через громадянський дух, не через певну реальну надію на зміни, а з вдячності та солідарності. У відомому есе 1978 р. «Паралельний поліс» католицький філософ

Вацлав Бенда звернувся до ролі андеграунду в русі інакомислячих: «Андеграунд – елемент Хартії, який, значно перевищуючи інші частини за чисельністю, зумів політизуватися і подолати своє сектантство. А проте, чи буде такий результат постійним, очевидно, обумовлено буде нашими зусиллями «просвітницької» роботи в цих колах» [16, s. 101]. Їроус підписав Хартію-77 в 1978 р., одразу після виходу з в'язниці, своєрідно пояснюючи свій вчинок: «Чому я підписав Хартію? – тому, що я вважав це цілком безнадійною та беззмістовною дією. Мій вчинок не є політичним» [9, s. 17].

Сітка андеграундної культури дозволила «більш відомим та публічним дисидентам» увійти в контакт зі світом, що знаходився поза межами елітарної надбудови – особливо з представниками робітничої молоді, що були позбавлені громадянських прав [8]. Попри те, що Хартія-77, а пізніше і Громадянський форум, ніколи повністю не звільнялися від ідеї певної елітарності, ці рухи дійсно знайшли значну підтримку серед учасників та аудиторії андеграунду.

За свою невтомну організаційну та творчу діяльність, яка тривала, незважаючи на тоталітарний режим та цензуру суспільного життя, Їроус був п'ять разів упродовж 1973-1989 рр. засуджений судом до тюремного ув'язнення загалом на 8,5 років за «ненормативні тексти пісень», «паплюження нації», «підбурення до бунту», «хуліганство».

Перше ув'язнення було у 1973-1974 рр. – за провокування інциденту з бійкою в господі (господа – з чеської, – ресторан, трактир) з відставним майором Державної поліції після виконання пісні «Молитва росіян-вбивць у пеклі, де вони перебувають», що супроводжувалася поїданням сторінок з комуністичної газети «Rude pravo». Другим було ув'язнення у березні 1976 р., коли його разом із музикантами групи «The Plastic People of the Universe» заарештували, після Другого музичного фестивалю «Другої культури», відомого також як «Весілля Магора» (лютий 1976 р.), разом з іншими учасниками того ж фестивалю. Усього було затримано 27 чоловік, більшість було швидко звільнено внаслідок енергійних протестів західної громадськості, проте четверо музикантів «Plastic People of the Universe» постали перед судом і були звинувачені у порушенні громадського порядку і негативному впливі на чехословацьку молодь. Брутальність текстів групи була не приводом, а одним із аргументів звинувачення. Музиканти захищалися на суді гідно, заявляючи про своє право на свободу творчості. Усі четверо були засуджені до тюремного ув'язнення: сам Їроус-Магор отримав 18 місяців, ще троє – від 8 місяців до року позбавлення волі [17]. Процес над музикантами став поштовхом для створення правозахисного об'єднання Хартії-77, в якому згуртувалися представники неофіційної культури та політичні дисиденти на чолі з Вацлавом Гавелом.

Судові вироки, винесені у 1976 р. членам груп «The Plastic People of the Universe» та «DG-307», були скасовані Верховним судом Чехії лише в 2003 р. Хоча Верховний суд скасував вироки, а весь процес над музикантами визнав незаконним, через формальності закону суддя доручив прокуратурі перевірити матеріали звинувачення. Музиканти заявили, що вважають таке рішення абсурдним, як і саме звинувачення. Наприклад, Вратіслава Брабенца з групи «The Plastic People of the Universe» посадили на 8 місяців за невинний текст проти служби в армії.

Перші вірші І.М.Їроуса виходили в різних періодичних виданнях, наприклад, у журналах «Sešity» («Зошити») чи «Mladá tvorba» («Молода творчість»). У наступні роки його своєрідна поезія, що ґрунтувалася, як на сучасних течіях авангардної поезії, так і на спадщині католицької літературної традиції чеського бароко, створювалася як на свободі, в перервах між окремими тюремними строками, так і в ув'язненні. На згортці папіросного паперу з тюрми був винесений цикл його віршів, який під назвою «Лебедині пісні Магора» «Magorovy labutí písně» 1985 р., став найвідомішим поетичним твором свого часу. У 1979 р. Їроус взяв участь в заснуванні самвидавничої бібліотеки Vokno («Вікно», розмовна форма). Перше офіційне видання його робіт, «Magorovi ptáci», було випущене в 1987 р., а одинадцять років потому, у 1998 р., був опублікований збірник кращих віршів «соціалістичного» періоду під назвою «Magorova summa». В останні роки життя Їроус не писав, мотивуючи це тим, що «лікарі заборонили йому пити». Бібліографія його творів є такою:

- «Лебедині пісні Магора» – Magorovy labutí písně, 1985
- «Магор – дітям» – Magor dětem, 1991
- «Сутінки Магора» – Magorův soumrak, 1994

«Поліцейський нагляд» – Ochranný dohled, 1997  
 «Містична троянда Магора» – Magorova mystická růže, 1997  
 «Сума Магора» – Magorova summa, 1998  
 «Нотатки Магора» – Magorův zápisník, 1999  
 «Vanitas Магора» – Magorova vanitas, 1999  
 «Лебединий вбивця» – Ubíječ labutí, 2001  
 «Смітник життя» – Popelnice života, 2004  
 Rattus norvegicus, 2004  
 Листи Магора» – Magorovy dopisy, 2006  
 «Окалина» – Okuje, 2007  
 «Рік пацюка» – Rok krysy, 2008  
 «Правдива історія Plastic People» – Pravdivý příběh Plastic People, 2008.

Характеризуючи творчість Їроуса, один з його перших критиків З.Еліас відзначав, що хоча «навіть чи існує якесь табу, яке не було б порушене в поезії [Їроуса]..., вона не є замкнутою в собі чи свідомо продуманою провокацією. Це просте висловлювання правди життя і місця людини в світі» [ 6, s.10]. Поезія І.Їроуса значною мірою є зібранням складних словесних формул, які коливаються між вульгарністю та ліризмом. Ось віршовані рядки Їроуса, написані на пошану радянського дисидента, письменника і публіциста А. О. Амальрика ( 1938-1980 ), вбитого КДБ по дорозі на Мадрид:

Закипає вода,  
 Чия – хто знає ?  
 Хоча й тебе вбили,  
 Нас не доконати.

Закипає небо,  
 Чиє, звідки знати ?  
 КДБ тебе вбило,  
 Але нас не доконати.

Буду грядку за тебе поливати,  
 Допоки й мене не вб'ють.  
 Але й хоча мене вб'ють,  
 Нас не доконати.

У небесному Єрусалимі  
 Ми будемо вчитися грати  
 На електрогітарах, які  
 Доконають Совети, як ти казав,  
 Як ти знав.

Їроус був тричі одружений. У перший раз він одружився з Вірою Варжіловою ( Vařilovou ) (1944-2011), поетом й мистецтвознавцем. У 1976 р. він одружився вдруге, на цей раз з художницею Юліаною Стрітзковою (Stritzkovou) (1943 р. н.). З Юліаною у них було дві дочки: в 1980 р. і в 1981 р. народилися Френсіс та Марта. Коли перебував у в'язниці, стверджували, що він листувався з родиною. Проте, незабаром після того, як він був звільнений, шлюб розпався. Дочка Френсіс сьогодні опублікувала два романи, Марта видала збірку віршів батька «Прогулянки з ангелом». У Магора є також син, актор і письменник – Тобіас Їроус. Хоча Іван не є його біологічним батьком, але, коли він був в ув'язненні, на Тобіаса виплачував аліменти. Його останнім партнером стала відома співачка Даша Воката ( Vokatá) [1].

Свобода, яка прийшла в 1989 р., жодним чином не змінила богемний стиль життя, притаманний «чеському Франсуа Війону». Навіть його близьке знайомство з Вацлавом Гавелом, який згодом став чеським президентом, не вплинуло на рішення Їроуса залишатися поза офіційними структурами. В 1990-х та 2000-х роках він вважався найяскравішим

представником вільної чеської богеми. За свою поетичну творчість Їроус був нагороджений престижними літературними преміями Ярослава Сейферта (1985 р.) та Тома Стоппарда (2006 р.).

Книга віршів і прози Їроуса російською мовою у перекладах Інни Безрукової, Сергія Скорвиди та Ніни Фальковської була видана у Москві в 2007 р. [3]. У 2009 р. Магор відвідав Москву у складі делегації чеських письменників, поетів, видавців, які приїхали на книжково-мистецький ярмарок «Non/fiction». У традиційному для себе ковбойському капелюсі він виступив у клубі «Апшу», де хриплим глибоким голосом співав та читав твори із збірника «Лебедині пісні» під аплодисменти московської публіки [4].

Підсумовуючи, зауважимо, що за мотивами історії життя Їроуса та групи «The Plastic People of the Universe» «відомий англійський драматург і сценарист чесько-єврейського походження Том Стоппард написав п'єсу «Рок-н-рол», сценічна прем'єра якої відбулася в Лондоні у 2006 р. У Росії п'єсу «Рок-н-рол» поставив у 2011 р. у Московському академічному молодіжному театрі режисер Адольф Шапіро.

#### Джерела та література

1. Їроус Иван Мартин [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ru.wikipedia.org/wiki/йироус>.
  2. Килбурн М. Антиполитическая политика и антипоэтическая поэтика: эстетика чешского андеграунда: Пер с англ. Т.Воронцовой; специализированная редакция А.Бобракова-Тимошкина [Электронный ресурс] / М.Килбурн. – Режим доступа: <http://www.magazines.russ.ru/nlo/2008/91/ki15/html>.
  3. Магор / Пер. с чеш. С.Скорвиды, Н.Фальковской. – М.: Книжное обозрение, 2007. – 134 с.
  4. Махонин Я. Чехи приехали [Электронный ресурс] / Я. Махонин. – Режим доступа: <http://www.russ.ru/pole/checi-priehali>.
  5. Фанайлова Е. Чешская литература: уроки сопротивления [Электронный ресурс] / Е.Фанайлова – Режим доступа: <http://www.svobodanews.ru/content/article/1908127.html>.
  6. Elias Z. More songs from the Czech underground / Z. Elias // Radio Free Europe Research. – 1979. – 24 January. – P. 1-10.
  7. Fidelius P. (Palek K.) K Jirousove koncepci undergroundu / P. Fidelius // Souvislosti. – 1993. – № 1. – S. 33- 46.
  8. Hartel I. A New era has begun / I.A. Hartel // Інформаційна вкладка до вінілового альбому (long-play) групи «The Plastic People of the Universe»: Egon Bondy's Happy Hearts Club Banned. London: Boží Mlýn & Scopa Invisible Productions, Plastic People Defense Fund, 1978.
  9. Jirous I.M. Self-congratulation would be the death of any culture. Interview by Petruška Šustrova / I.M. Jirous // East European Reporter. – 1986. – Vol. 2. – № 1 (Spring). – P. 16-19.
  10. Jirous I.M. Zpráva o třetím českém hudebním obrození (úryvek) / I.M. Jirous // Alternativní kultura. Příběh české společnosti 1945-1989 / Editor J. Alan. – Praha: Lidové noviny, 2001. – S. 541- 542.
  11. Kosatik P. Česka intelligence: od Jaroslava Golla po Magora / P.Kosatik. – Praha: Mlada fronta, 2011. – 392 s.
  12. Pilař M. Underground / M. Pilař. – Brno: Host, 1999. – 177 s.
  13. Plastic People of the Universe-seva.ru-Сева Новгородцев on-line [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.seva.ru/rock/>
  14. Vaněk M. Kytky v popelnici. Punk a nova vlna v Československu / M. Vaněk // Ostrůvky svobody: Kulturní a občanské aktivity mlade generace v 80. letech v Československu. Sborník / Ústav pro soudobé dějiny AV ČR. – Praha: Votabia, 2002. – S. 175- 235.
  15. Veselý L. Underground (Charty 77) / L. Veselý // Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968-1989 / Ed. P. Blažek; Ústav českých dějin FF UK. – Praha: Dokořan, 2005. – S. 111-118.
  16. Vodrážka M. Rock je mrtev: Manifest chaotické hudby / M. Vodrážka // Vokno. – 1990. – № 17. – S. 91-101.
  17. Yanocik J. The Plastic People of the Universe (March 1996) [Электронный ресурс] / J. Yanocik. Режим доступа: <http://www.furious.com/PERFECT/pulnoc.html>.
- \* Андеграунд (англ. «підпілля») – визначення мистецького і життєвого стилю, який перебуває в опозиції до офіційної культури і всіх форм суспільного конформізму.

94:323(594)»195/196»

Галушка-Адайкін А.Р.

#### РЕФОРМИ СУКАРНО В ПЕРІОД РАННЬОЇ «КЕРОВАНОЇ ДЕМОКРАТІЇ» (КІНЕЦЬ 50-Х РР. – ПОЧАТОК 60-Х РР. ХХ СТ.)

*Галушка-Адайкін А.Р. Реформи Сукарно в період ранньої «Керованої демократії» (кінець 50-х рр. – початок 60-х рр. ХХ ст.) В статті розглядається процес реформування в Республіці Індонезія після проголошення президентом країни Сукарно нової політико-ідеологічної системи «Керована демократія». Велику увагу приділено процесу централізації влади, партійній*

## З М І С Т

Я.Б.Петрівський СЛОВО ПРО ЖІНКУ, НАУКОВЦЯ, ПЕДАГОГА .....	3
--	---

### ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Л.П.Петрук ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ У КОЗАЦЬКІЙ ПЕДАГОГІЦІ (XV-XVIII ст.) .....	5
--	---

О.В.Крупка ПРИСЯГА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ ТА КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ КИЇВЩИНИ І ВОЛИНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVI – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII ст. ....	8
--	---

В.А.Дмитренко ДЕМОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ СІМ'Ї У КУЛЬТУРІ РАНЬОМОДЕРНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА СЕРЕДИНИ XVIII СТОЛІТТЯ .....	14
---	----

Т.В. Самчук РАЦІОН ТА ВАРТІСТЬ ХАРЧУВАННЯ КАЗЕННОКОШТНИХ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ СВ. ВОЛОДИМИРА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ .....	19
--	----

Р.М.Шеретюк ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРАВОСЛАВНОЇ БОГОСЛУЖБОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ В КУЛЬТОВО-ОБРЯДОВУ ПРАКТИКУ ГРЕКО-УНІАТСЬКОЇ ЦЕРКВИ НАПЕРЕДОДНІ ЇЇ СКАСУВАННЯ 1839 Р. ....	24
---	----

О. П. Прищепя ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОГО ОБЛИЧЧЯ ПОВІТОВИХ МІСТ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДІЛОВОДНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ГУБЕРНСЬКИХ КАНЦЕЛЯРІЙ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПОЧАТОК XX СТ.) .....	31
---	----

Р.С. Пальчевський СІЧОВІ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ .....	38
--	----

С.О.Білан ДУХОВНІ ТА НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ЗМІНИ В ЖИТТІ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНСТВА В 1929-1939 РР. ....	43
--	----

В.С.Виздрік ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У ВІДНОВЛЕННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В 20-30-х рр. XX ст. НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ .....	49
--	----



Ю.О.Тимошенко ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ СПОРТИВНОГО ЖИТТЯ В ПІДРАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ В 1930-ті РОКИ .....	55
Т. Пилипович УКРАЇНЦІ У РАДЯНСЬКИХ ТАБОРАХ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ ПІСЛЯ РАДЯНСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ВІЙНИ 1939 РОКУ .....	61
Л. Головата УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕГАЛЬНИЙ ВИДАВНИЧИЙ РУХ У СТРУКТУРІ ДОСЛІДЖЕНЬ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ .....	67
В.В. Ленская НАРОДНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ ПРОТИВОСТОЯНИЯ КОММУНИСТИЧЕСКОЙ И НАЦИСТСКОЙ ИДЕОЛОГИЙ В ГОДЫ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ .....	75
Л.М.Шугаєва ОСОБЛИВОСТІ ЕВОЛЮЦІЇ І ТРАНСФОРМАЦІЇ АНТИТРИНІТАРИЗМУ В УКРАЇНІ .....	80
Ворон Оксана Петрівна, Ворон Олена Петрівна РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ СВОБОДИ СОВІСТІ У КОНТЕКСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИМО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ НА ТЕРЕНАХ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ .....	91
К.Круглик ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ РЕЛІГІЙНОСТІ ПРАВОСЛАВНОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ЗА ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ .....	96
<b>ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС</b>	
С.М.Локайчук, І.О.Сумленна, Г.В.Охріменко КЕРАМІЧНІ ВИРОБИ НОСІЇВ СТЖИЖОВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.....	102
А.М.Климчук ХРЕСТИКИ-ЕНКОЛПІОНИ – МИСТЕЦЬКІ ТВОРИ ЮВЕЛІРНОГО РЕМЕСЛА .....	106
Б.А. Прищєпа ІСТОРИЧНА ТОПОГРАФІЯ СЕРЕДНЬОВІЧНОГО МІСТА ДУБНО ЗА АРХЕОЛОГІЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ .....	109
Ю.М.Курдина СКЛЯНЕ ВИРОБНИЦТВО НА ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ В XI – XIII СТ. ....	114
Р.Р.Баран, Н.Д.Олійник ЛІТОПИС ГОНЧАРНОГО ВИРОБНИЦТВА СТАРОДАВНЬОЇ КОЛОМІЇ .....	117
Ю.М.Мазурик, О.Д.Остап'юк ДЕРЕВООБРОБНЕ РЕМЕСЛО В ЛІТОПИСНОМУ УГРОВСЬКУ.....	123

Ю.А.Юхимчук СОКИРКИ-АМУЛЕТИ З ПЕРЕСОПНИЦІ В КОНТЕСТІ ЇХ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ .....	127
Л.Ю.Парфенюк ТЕХНЕОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ СКЛЯНИХ БРАСЛЕТІВ НА ОСНОВІ ЗНАХІДОК У ПЕРЕСОПНИЦІ .....	130
В.П.Баланович КОСТОРІЗНЕ РЕМЕСЛО ЛІТОПИСНОЇ ПЕРЕСОПНИЦІ В ДОМОНГОЛЬСЬКИЙ ПЕРІОД .....	134
О.В.Жарська ХРЕСТИ –ЕНКОЛПІОНИ З ФОНДІВ КУЛЬТУРНО-АРХЕОЛОГІЧНОГО ЦЕНТРУ «ПЕРЕСОПНИЦЯ»: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ТЕХНІЧНА СТОРОНА ЇХ ВИГОТОВЛЕННЯ .....	139
М.В.Федоришин РЕМІСНИЦТВО У ЛІТОПИСНІЙ ПЕРЕСОПНИЦІ .....	144
О.А.Герасименко РОЛЬ ІСТОРИЧНИХ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ПРОЦЕСІВ ВОЛИНИ ХVІ–ХVІІІ СТОЛІТЬ У НАЦІОНАЛЬНІЙ САМОІДЕНТИЧНОСТІ .....	148
І.В.Мілясевич ГАЗЕТА «ВОЛЫНЬ» (1882 – 1918 рр.): ІСТОРІЯ, МІСЦЕ У СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ ВОЛИНИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ .....	154
О.С.Рибко ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА МІСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917 Р.) .....	161
В. М.Жилюк РЕПРЕСІЇ ПРОТИ НАСЕЛЕННЯ ЖИТОМИРЩИНИ У ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ (1944 – 1945 РР.) .....	166
С.О.Гордійчук ВІРНИКИ-ПРОТИСТАНТИ ЗАКАРПАТТЯ ПІД ТОТАЛІТАРНИМ ПРЕСОМ (ДРУГА ПОЛОВИНА 1940-Х – 1960-ТІ РОКИ) .....	171
С.В.Виткалов «ЗОЛОТЕ КІЛЬЦЕ» ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ: ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ МІСЦЕВИХ МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ .....	180
І.І.Булига НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У ФОРМУВАННІ РЕЛІГІЙНОЇ СИТУАЦІЇ СУЧАСНОЇ РІВНЕНЩИНИ: СПРОБА РЕЛІГІЄЗНАВЧО- ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ .....	184

**ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН:  
НАУКОВИЙ ДИСКУРС**

Т.Н.Шамсутдинова-Лебедюк СЕГРЕГАЦІЯ ЖІНОК В ІСЛАМІ .....	192
О.В.Северова ФОРМУВАННЯ СИБІРСЬКОГО ЗАСЛАННЯ ДЕКАБРИСТІВ .....	196
Н.В.Плюта ПРОБЛЕМИ ФРАНЦУЗЬКОГО КОЛОНІАЛІЗМУ: ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА .....	200
В.А.Сушко РАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК КУЛЬТУРНА СПІЛЬНОТА .....	203
Ю.А.Лустюк ВПЛИВ ЦЕНЗУРИ НА ДРУКОВАНІ ЗМІ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ .....	208
О.А. Бундак СТАВЛЕННЯ ВСЕРОСІЙСЬКОГО СЕЛЯНСЬКОГО СОЮЗУ ДО РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ (ЗА ДОКУМЕНТАМИ РІЗНИХ ФОРУМІВ ВСЕРОСІЙСЬКОГО СЕЛЯНСЬКОГО СОЮЗУ) .....	212
М.Нагірний ПЕТРОВЦІ ЯК ОСЕРЕДОК КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ РУСИНСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ХОРВАТІЇ .....	218
М.М.Кондратюк ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЦЕРКВИ ТА ШКОЛИ В ПЕРШІЙ ЧЕХОСЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ (1918-1939 РР.) .....	222
М. І. Коврига ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ РЕПРЕСИВНО- КАРАЛЬНИХ ОРГАНІВ В СРСР (1920 - 1930 рр.) .....	228
А.В. Слесаренко ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА ЛЕГЕНДИ ЧЕСЬКОГО АНДЕГРАУНДУ ІВАНА МАРТИНА ЇРОУСА .....	233
А.Р. Галушка-Адайкін РЕФОРМИ СУКАРНО В ПЕРІОД РАННЬОЇ «КЕРОВАНОЇ ДЕМОКРАТІЇ» (КІНЕЦЬ 50-Х РР. – ПОЧАТОК 60-Х РР. ХХ СТ.) .....	237
Р.М.Постоловський ЧЕХОСЛОВАЦЬКА РЕФОРМА 1968 р.: ВНЕСОК ІНТЕЛЕКТУАЛІВ У ЇЇ ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ОБГРУНТУВАННЯ .....	243
І.В.Філіпчук ПОГЛЯДИ О.ДУБЧЕКА НА РОЗВИТОК ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ ПЕРІОДУ «ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ» .....	250

О. И. Санжаревский РЕФОРМИРОВАНИЕ (СОКРАЩЕНИЕ) АРМИИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ В ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ 90 – Х ГОДОВ 20 ВЕКА .....	256
--	-----

П.Л.Яроцький ДИВЕРГЕНТНІ ПРОЦЕСИ В КАТОЛИЦИЗМІ: ВІД «БОЛІСНОГО ПОНТИФКАТУ» ДО ПОНТИФКАТУ «РЕФОРМУВАННЯ ЦЕРКВИ» .....	260
---	-----

Marek Motyka NARKOMANIA JAKO ZJAWISKO SPOŁECZNE W POLSCE – RYS HISTORYCZNY .....	266
--	-----

### ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРІОГРАФІЇ

С. Н. Грипич КНИГА ЯК МИСТЕЦТВО ТА КНИГИ ПРО МИСТЕЦТВО .....	273
---	-----

М.Шатрова ІСТОРІЯ КНИГИ ЯК СКЛАДОВА ДИСЦИПЛІН КНИГОЗНАВЧОГО ЦИКЛУ .....	276
---	-----

С. Н. Грипич, Г. П. Семенюк НАУКОВА БІБЛІОТЕКА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: ВІД МИНУЛОГО ДО СЬОГОДЕННЯ .....	280
--	-----

С.Баханова «ПРАЗЬКА ВЕСНА» В ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКАХ З НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ. ....	286
---	-----

Л. Пасічник КНИГОЗНАВЧИЙ ТА БІБЛІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ ІЗ СТАНДАРТИЗАЦІЇ: ІСТОРІОГРАФІЯ ПИТАННЯ .....	290
---	-----

І.О.Прилуцька АКЦЕНТИ РОЗВИТКУ КНИЖКОВОЇ СПРАВИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ .....	296
--	-----

### РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, ОГЛЯДИ

І.Захарчук «ТЕ, ЩО ЛЮДИ ДУМАЮТЬ...»: ІСТОРІЯ У ДЗЕРКАЛІ СУСПІЛЬНИХ НАСТРОЇВ <i>Гриневич Владислав. НЕПРИБОРКАНЕ РІЗНОГОЛОССЯ: Друга світова війна і суспільно-політичні настрої в Україні, 1939 – червень 1941 рр. – Київ – Дніпропетровськ: Центр «Ткума»; Видавництво «Ліра», 2012. – 508 с. ....</i>	302
--	-----

В.М. Шеретюк

ОРГАНИ ВЛАДИ НА ВОЛИНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ  
ПЕРІОДУ ПІЗНЬОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ  
ТА РАННЬОГО НОВОГО ЧАСУ

*(Рец.: Бортнікова А.В. Державна влада та місцеве*

*самоврядування на Волині (кінець XIV – середина XVII) [Текст]:*

*монографія / Алла Василівна Бортнікова. – Луцьк :*

*Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 552 с.) ..... 315*

**ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ ..... 317**

**ЗМІСТ ..... 320**

**Наукове видання**

**Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії**

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Збірник наукових праць

**Випуск 24**

Відповідальний за підготовку збірника до видання – С.С.Троян

Комп'ютерна верстка – Третяк О.Ю.

Обкладинка – Самсонюк В.Б.

Підписано до друку 2013 р. Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman». Наклад 100. Обліково-видавничих аркушів 30,00. Віддруковано засобами оперативної поліграфії ПП Самборський І.О., вул. Толстого, 3, м. Рівне, Україна, 33028.

**Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії:** Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: Збірник наукових праць. – Рівне: РДГУ, 2013. – Випуск 24. – 326 с.